

Otázka: Křesťanství a Judaismus

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Kateřina Kučerová

- *Bible- Starý a Nový zákon*
- *Judaismus- významné mezníky v dějinách judaismu, základ židovské víry, způsob života a zvyklosti, náboženské stavby, židovské svátky*
- *Křesťanství- významné mezníky v dějinách křesťanství, osobnost Ježíše Krista, křesťanské církve, základ křesťanské víry, svátosti, náboženské stavby, křesťanské svátky*
- *Křesťanské náboženství ve filosofii- křesťanská filosofie od středověku do současnosti (přehled, doložit na konkrétních příkladech)*

Bible- Starý a Nový zákon

- základní pramen judaismu a křesťanství
- řec. biblós= kniha
- 2 části: Starý zákon (věroučný základ židovského náboženství, křesťané většinu těchto textů převzali) a Nový zákon (soubor nejstarší křesťanské literatury)

- Starý zákon (heb. Tanach)

1. Pět knih Mojžíšových (heb. Tóra, řec. Pentateuch)

- Genesis (kniha zrodu- příběhy o stvoření světa a člověka)
- Exodus (vyjití, vyhnání- z Egypta, přijetí desatera, hledání země zaslíbené)
- Leviticus (období soudců- počáteční ustanovení obřadů, náb. svátosti, práva)
- Numeri (údaje ze sčítání lidu)
- Deuteronomium (opakování zákonů)

2. Neviim- knihy proroků

3. Ketuvim- žalmy, přísloví, spisy, ...

- Nový zákon

1. Čtyři evangelia- Marek, Lukáš, Jan, Matouš- skutky a život Ježíše Krista

2. Skutky apoštolů- pokračování Lukášova evangelie, nejspíše stený autor- počátky křesťanské církve, šíření křesťanství

3. Soubor 21 dopisů (epištol)- určeno křesťanským obcím, k veřejnému předčítání

4. Zjevení Janovo (Apokalypsa)- vize do budoucnosti, zánik světa, dále ale vznik světa nového (viděno optimisticky)

Judaismus

Historie

- vyhnání Adama a Evy z ráje- 2 synové Kain a Abel- došlo k bratrovraždě

- Abrahám- považován za praotce židů (2000 př.n.l.)- první, kdo rozpoznal existenci boha a promlouval s ním, společně řadu smluv, nejprve žil v Babylonii, tu opouští (vyzván bohem) a založí novou zemi Kanaán (dn. Izrael/ Palestina)- bůh mu slíbil potomky- syn Isaac a vnuk Jákob a Ezau
- Abrahám vyzván, aby se obřezal- trvalé znamení smlouvy mezi ním a bohem- i potomci se musejí obřezávat (8. den po narození)
- Jákob- bůh mu dal nové jméno: Izrael; 12 synů, z nich 12 izraelských kmenů- na Kanaán doléhá bída -> se syny odchod do Egypta- zde do zajetí
- faraon nechce propustit Abrahámův lid- Bůh na Egypt sesílá 10 ran egyptských
- Mojžíš- vyvádí izraelský lid z Egypta, dlouhé putování pouští (40 let), na hoře Sinaj (Choreb) přijímá od boha Zákon- psanou i ústní tóru- stručně Zákon shrnut v Desateru přikázání (Dekalog)
- Jozua- pod jeho vedením návrat Izraelitů do Kanaán- usazování zde se nazývá období soudců
- období království- vládne král David- dobyl Jeuzalém, nechal do něj přenést Archu úmluvy (2 kamenné desky s desaterem, zhotovil Mojžíš); rozkvět království
- po Davidovi syn Šalamoun- nechal postavit chrám na hoře Sion- sem Archa úmluvy; moudrý
- po Šalamounovi království nejednotné- Severní a Jižní království
- stoupá moc Novobabylonské říše (kolem r. 600 př.n.l.)- král Nabuchadnezar dobyl Jeruzalém, nechal vypálit chrám (586)
- perský král Kýros dobyl Babylonii, dovolil Izraelskému národu návrat zpět -> stavba druhého chrámu
- helénská doba- dochází k pronásledování židů, jejich náboženství i zakázání, znesvěcení jejich chrámu- reakce na to povstání makabejských- chrám znovu vysvěcen
- dále Jeruzalém pod nadvládou Říma, postupem času pronásledování židů (nero, Caligula)

- 66 n.l. židovské povstání (tzv. Válka židovská)- potlačeno, chrám rozbořen, hodně židů zabito
- židovský národ se rozptýlil po celém světě
- diaspora- usídlení etnické populace mimo domovinu v důsledku vyhnání/ emigrace
- ve středověku velké nepřátelství vůči židům
- vznik židovských ghatt- část města, kde žijí lidé stejného původu- (ne)dobrovolně- přes 30% obyvatelstva měst
- holocaust (hebr. šoa= zničení, záhuba)- 1939- 45- osud židů za 2. SV, asi 6 milionů mrtvých
- 1947- OSN rozhodla na rozdělení Palestiny na 2 státy- židovský a arabský -> stát Izrael vznikl 14. 5. 1948

Základ židovské víry

- víra v 1 boha- ten nesmí být jmenován, zobrazován
- 3 praotci (Abrahám, Isaac, Jákob)
- základní knihy: Starý zákon- tóra; Talmud- soupis rabínských diskuzí týkajících se židovského zákona, etiky- dělí se na: Mišna a Gemara
- židovství se dědí (po matce)- židem se rodíš, konvertování k židovství složité

Způsob života a zvyklosti

- základní správní jednotka židovské kultury- židovská obec
- rabín- nejvyšší autorita, není ale prostředníkem mezi člověkem a bohem, odborníkem na halachu (celkový souhrn židovského náboženského práva), duchovní rádce, řeší záležitosti každodenního života, vysvětluje zvyklosti, tradice atd.

- v čele obce stojí představený- další důležitá osoba
- přísné potravinové předpisy- jídlo- košer = čistý, řádný
 1. nesmí jíst ani připravovat maso a mléko dohromady
 2. speciální předpisy na úpravu masa- speciální nůž, maso musí dokonale vykrvácet atd.
 3. přísně dodržováno jen u ortodoxních židů
- náboženský život se odehrává v domácnosti, nechodí do synagogy tak často
- obřizka u chlapců- brit mila= smlouva obřezání- symbolická smlouva mezi člověkem a bohem, 8. den od narození
- bar/bat micva- událost, při které se děti stávají nábožensky dospělými- chlapci (bar)- 13 let, dívky (bat)- 12 let, dostávají spoustu darů- talit (motlitební pášť), tfilin (motlitební řemánky), kipu (pokrývka hlavy)= jarmulka
- svatba- pouze v pracovní den (ne sobota), muž podepisuje svatou smlouvu- přebírá odpovědnost za ženu, nad párem baldachýn- chupa, manželé se podělí o sklenici vína
- pohřeb- těla nespalují, pochovají celé tělo, hlava směrem k Jeruzalému, 24 h od smrti, na hrob kamínky
- kalendář- lunární- počátek 3760 př.n.l. (stvoření světa), rok 354 dnů, 12 měsíců

Náboženské stavby- synagogy

- ústředí: svatostánek- stojí před zdí, která je obrácena k Jeruzalému, v něm uloženy svitky tóry
- bima- předčítací pult, stojí uprostřed synagogy
- věčné světlo- připomínka boha, hoří nad svatostánkem

Židovské svátky

- Roš Ha-šana- židovský Nový rok, 10 dní vzpomínání na vlastní skutky v minulém roce, aby mohly být do Hom Kipuru napraveny
- Jom Kipur- den smíření- duchovní očista, 25 hodin půst, kontakt s bohem, prosba o očištění- začít nový rok s čistým štítem
- Pessch- židovské Velikonoce- připomání exodus z Egypta- svátek nekvašených chlebů (všichni ho jedí)
- Šavu'ot- letnice- oslava přijetí desatera na hoře Sinaj
- Sukot- svátek stánků, poděkování za úrodu na polích, připomínka 40- ti letého putování pouští
- velké svátky- zákaz pracovat
- Purim- připomíná události z knihy Ester, poděkování bohu za záchranu, příspěvky na chudé, dárky přátelům, ...
- Chanuka- svátek světla, 8 dní v prosinci, připomenutí věčného světla, povstání Makabejských- připomíná jak 7- ramenný svícen MENORA v chrámu hořel 8 dní, ač měl olej jen na 1, v domácnostech zapalují 8- ramenný svícen chanukija (každý den 1 svíčka)
- malé svátky
- Sabat (šabat, šábés, sobota)- sedmý den v týdnu (sobota), den odpočinku, zákaz jakéhokoliv pracovního úsilí

Křesťanství

Ježíš Kristus Nazaretský

- historicky nezpochybňován, skutečně žil
- z řečtiny- Jesus= hospodin je záchrana, Christus= pomazaný- v hbr. Mesiach- Mesiáš
- křesťany viděn jako boží syn, spasitel- prostředník mezi nimi a bohem- židi ho za něj nepokládají, ti teprve čekají na příchod mesiáše; v Islámu Isa- 1 ze 4 proroků, není ale spasitelem
- nar. Marii v Betlémě, otec z Nazaretu- sčítání lidu, proto sem Josef s Marií- Marii se zjevil archanděl Gabriel- prý se jí narodí budoucí spasitel, zvěstoval to pastýřům, Ježáš narozen v jeslích
- Ježíš dospěl- 12 učedníků- apoštolů; křest u řeky Jordán
- putující kazatel, mluvil v podobenstvích- příběh o Samaritánovi- poselství: pomáhat všem, co to potřebují
- horská řeč Ježíšova (kázání na hoře)- etický program křesťanství, výzva k milosrdenství, láska k bližnímu
- příběh o vzkříšení Lazara- Ježíšův přítel, těžce nemocen, sestry poslaly pro J, přišel pozdě- Ježíš Lazara vzkřísil („Lazare, vstaň“)
- kritizuje židovské náboženství- moc zákazů a příkazů- prý je ale nejdůležitější morálka
- v Jeruzalémě poslední večeře- zde nekvašený chléb a víno (prý tělo a krev J- eucharistie)- J ví, že ho Jidáš zradí (1 z učedníků)- odešel od večeře a prozradil židovským kněžím, kde ho najdou (ježíš- velezrada- pokládal se za božího syna)
- Jidášův polibek- Jidáš ho políbí, aby ho kněží poznali (Getsemanská zahrada, hora Olivová)
- případ za Pilátem- pod vlivem vydal ecce homo- ejhle člověk- ukázal ho zlynčovaného lidem, ti chtěli ukřižování -> ukřižován na Velký pátek na hoře Golgotě
- po 3 dnech přišly 3 ženy k hrobu, aby ho nabalzamovali, hrob ale prázdný- Ježíšovo zmrtvýchvstání, nanebevzetí páně
- hl. učedník Petr- kázání- 4 body: Ježíš byl mesiáš; byl ukřižován a vstal z mrtvých; získal

na zemi nejvyšší místo od Boha; pokud lidé litují svých hříchů, Bůh jim odpustí

- vznik církví= křesťanských obcí- v čele biskupové a kněží

Historie

- křesťanství přijímají hl. židé, ale i pohané- oddělení křesťanství od židovství
- v počátcích pronásledováno
- r. 200- kanonizace křesťanství- vznik Nového zákona
- 313- edikt milánský- císař Konstantin- zrovnoprávnění křesťanství s ostatními náboženstvími
- 380- císař Theodosius- křesťanství jediné státní náboženství Říma, zákony proti pohanům
- 1054- velké schizma- rozdělení církve na římskokatolickou a ortodoxní (pravoslavnou)
- reformace a vznik protestantských církví- r. 1517 Martin Luther- 95 tezí na katolickou církev- autorita Bible by měla být vyšší než církve
- pravoslavní: byzantský kříž, monastýr= klášter, v čele určitých oblastí patriarchové a metropolité

Křesťanské církve

- římskokatolická
- pravoslavná
- hodně protestantských- lutheránství, evangelická, helvetská, anglikánská, ...

Základ křesťanské víry

- Svatá trojice: Otec, syn, duch svatý
- vtělení- zrození Boha v lidském těle v podobě Ježíše
- vykoupění- smíření mezi Bohem a lidmi díky Ježíšově smrti a zmrtvýchvstání

Svátosti

- obřady, slavnosti, symbolické rituály, mají lidem přiblížit život JK
1. přijímání- součást mše- chléb a víno
 2. křest- obřad uvedení mezi členy církve, hl. u dětí, vyznání víry
 3. biřmování- přijetí za plnoprávného občana církve
 4. smíření- zpověď z hříchů + odpuštění
 5. poslední pomazání- nemocný, umírající
 6. vysvěcení- funkcí duchovních
 7. sňatek
- bohoslužba- shromáždění věřících dle určitých tradic
 - mše- bohoslužba spojená s přijímáním
 - modlitba: Otčenáš
 - římský kat.: věří, že chléb a víno skutečně tělem a krví Ježíše, mše každou neděli+ ještě 1 den
 - protestanti: mše 2x měsíčně, chleba a víno pouze symbol

Náboženské stavby

- kostel
 1. oltář- stůl poslední večeře- chléb+ víno
 2. kazatelna, křtitelnice (u vchodu- symbolické), zpovědnice
 3. kříž- připomínka Ježíše
 4. mozaiková okna, zdobení
- katedrála- sídelní kostel biskupa
- fara- obydlí a úřední sídlo faráře
- klášter
 1. poustevníci se sdružovali do větších společenství
 2. sv Benedikt- sepsal pravidla pro život v kláštorech- mnivh/jeptiška- život v chudobě, poslušnosti, mravně

Náboženské svátky

- Vánoce
 1. 4. neděli před začíná Advent, končí 24. 12. (konec půstu)
 2. 25. 12. Boží hod vánoční- narození JK
 3. 26. 10. sv. Štěpán- mučedník- hovořil o vzkříšení Ježíše -> ukamenován
- Velikonoce
 1. zač. květná neděle- Ježíš přišel do Jeruzaléma "
 2. popeleční středa- začíná půst

3. zelený čtvrtek- J zdraziloval lásku k bližnímu, pokoru
4. Velký pátek- smrt JK
5. Boží hod Velikonoční- vzkříšení JK
6. Velikonoční pondělí- svátek jara

Křesťanské náboženství ve filosofii

- největší rozmach ve středověku
- nejvýznamnější filosof zabývající se křesťanstvím: Tomáš Akvinský- vrcholem jeho učení scholastika, zástupcem tomismu, jeho učení v harmonii víry a rozumu
 1. k poznání boha nás vedou 2 cesty- cesta víry a rozumu- podle Akvinského přo sporu je špatná ta rozumová cesta
 2. nevyklučuje ale poznání boha s rozumem
- hierarchie jsoucna- Bůh- církev- světská moc- ostatní
- poznatky T. Akvinského nechal papež Lev XIII dále rozšířit o nové skutečnosti- vznikl novotomismus
- křesťanská filosofie 4 etapy
 1. gnosticismus
 2. apologetika
 3. patristika
 4. scholastika